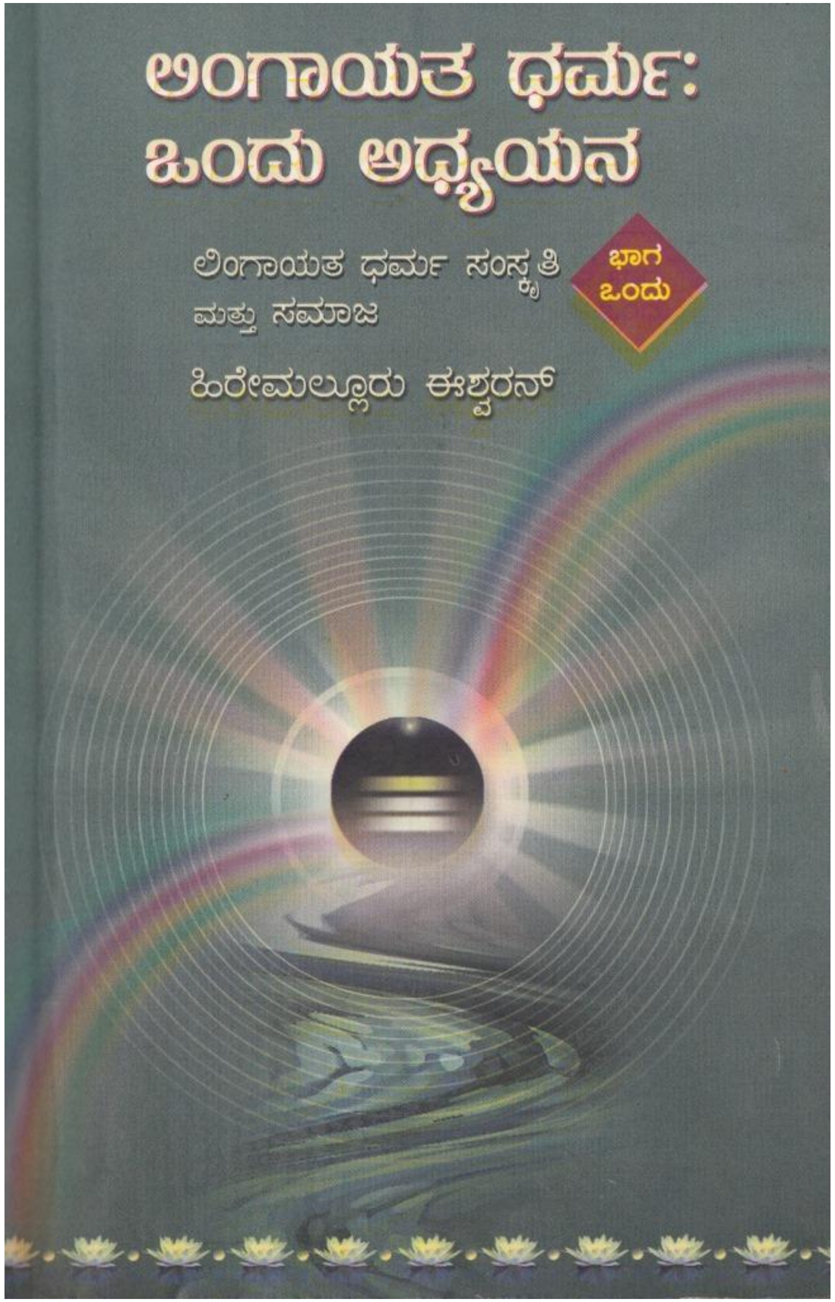

ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ : ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ

ಭಾಗ : ಒಂದು

ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರು ಈಶ್ವರನ್

ಪ್ರಕಾಶಕರು
ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನ
ವಿಜಯನಗರ : ಬೆಂಗಳೂರು-೪೦.

Downloaded from: **www.lingayatreligion.com**

LINGAYATA DHARMA : ONDU ADHYAYANA : by Hiremallur Ishwaran ; Pub. by V. Mahesh For Priyadarshini Prakashana, 138, 7th `C' Main, Hampinagar, Bangalore - 560 104.

Price Rs. 120/-

Pages : x + 204

© ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಮಠ, ಗದಗ

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೯೭
ದ್ವಿತೀಯ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಮುದ್ರಣ : ೨೦೦೮

ರಕ್ಷಾಪತ್ರ ವಿನ್ಯಾಸ : ಮೋನಪ್ಪ

ಛಾಯಾಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ
ವರ್ಷಿಣಿ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು - ೪೦ : ✆ 9242431040

ಮುದ್ರಣ :
ಸ್ನೇಹಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್
೨೨, ೨ನೇ ಮೈನ್, ಅತ್ತಿಗುಪ್ಪೆ
ವಿಜಯನಗರ ೨ನೇ ಹಂತ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೪೦ ✆ 23302417

ನನ್ನ ತಾಯಿ
ಲಿಂಗೈಕ್ಯ ಬಸಮ್ಮ ಪಾಟೀಲ
ಅವರ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ

Downloaded from: www.lingayatreligion.com

ಅರಿಕೆ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾದವರು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಾಸಂಗಗೋಷ್ಠಿಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿರುವ ಸ್ನೇಹಿತ ಡಾ. ಕೆ. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್, ತಜ್ಞ ವಿಮರ್ಶಕರೂ, ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದವರೂ ಆದ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಸಲಹೆಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಇತಿಹಾಸ ಹಾಗೂ ಕಲಾವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಎಸ್. ಶೆಟ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿರುವ ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರಿಗೂ ನಾನು ವಿಶೇಷ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಕನ್ನಡ ಬರಹವನ್ನು ಓದಿ ಅವರು ನೀಡಿದ ಸಲಹೆಗಳು ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಚಿಂತನೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಕನ್ನಡದ ಓದು ಬರಹಗಳಿಂದ ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ಪದಿನೈದು ವರುಷ ದೂರವಾಗಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕನ್ನಡದ ಬರಹಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದವರು ಡಾ. ದೇ. ಜವರೇಗೌಡ ಮತ್ತು ಡಾ. ಹಾರೋಗದ್ದೆ ಮಾನಪ್ಪ ನಾಯಕ.

ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನೊದಗಿಸಿದವರು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಗ್ರಂಥಭಂಡಾರದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎಸ್. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮತ್ತು ಕಲಬುರ್ಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಡಾ.ಎಸ್.ಆರ್. ಗುಂಜಾಳರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಇತ್ತ ನೆರವನ್ನೂ, ಅವರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ನೆರವನ್ನೂ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ.

೧೯೭೮-೭೯ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರುಷದವರೆಗೆ ನಡೆಸಿದ ನನ್ನ ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಯಾರ್ಕ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಸಬ್ಬತಿನ ರಜೆ (Sabbatical Leave) ನೀಡಿತ್ತು. ಈ ರಜೆಗೆ ಅನುಮತಿಯಿತ್ತು. ಈ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ನೆರವಾದ ನನ್ನ

Downloaded from: www.lingayatreligion.com

ಯಾರ್ಕ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೂ (York University) ಮತ್ತು ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಕೆನೆಡಾ ಕೌನ್ಸಿಲ್ಲಿಗೂ (Social and Humanities Research Council of Canada Award No. 451-780100), ಅದರ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊರತರುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿದ ಪ್ರೀತಿಯ ಡಾ.ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಅವರಿಗೆ ವಂದನೆಗಳು.

"ಕಲ್ಪನಾ" **ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರು ಈಶ್ವರನ್**
ಕಲ್ಯಾಣನಗರ, ಧರವಾಡ

ಅರಿಕೆ

ಇದು ನನ್ನ ಮೂರನೆಯ ಪುಸ್ತಕ. ಈ ಪುಸ್ತಕ ಶ್ರೇಣಿ ಮುಗಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹದಿನೈದು ವರುಷಗಳು ತುಂಬಿದವು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಬೋಧನೆ, ಅಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರವಾಸ ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸರಿಸಮನಾಗಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಕಾಲ ಹಿಡಿಯಿತು. ನಡುವೆ ಒಂದು ಕಾಲವೂ ಇತ್ತು. ಬರವಣಿಗೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವ ಭೀತಿಯೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಇತ್ತು. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದಾಟಿ ಓದುಗರ ಕೈಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಕೊಡಲು ನನಗೆ ಆನಂದವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ಬಗೆಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಉಂಟಾಗಿರುವುದನ್ನು ಓದುಗರು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಬೋಧಿಸುವುದು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವನ್ನಲ್ಲ ! ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಯತಿಯು ಹೇಳುವಂತೆ, ಶಿವಾದ್ವೈತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಕ್ತಿಧರ್ಮವನ್ನಲ್ಲ, ಸೇವಾಧರ್ಮವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದೆ, ಇದರ ಗುರಿ ಶಿವನನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದು. ಇದು ಯಾವ ಧರ್ಮದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಯದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಧರ್ಮ. ಈ ಮೂರು ಪಾಠಗಳನ್ನು ಇದರಿಂದ ನಾನು ಕಲಿತಿದ್ದೇನೆ.

ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು 'ಪ್ರಜಾಧರ್ಮ'. ಪ್ರಜಾಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮುಂದಣ ಪುಸ್ತಕದ ಹೊಳಹನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳು, ಘಟನೆಗಳು ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿವೆ. ಆನಂತರ ಜರುಗಿದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಇದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಹಕಾರ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನನ್ನ ಕುಟುಂಬದವರು ನೀಡಿದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ನಾನು ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಾರ್ಕ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಕೆನಡಾ ಕೌನ್ಸಿಲ್ಲಿಗೂ (Social Sciences and Humanities Research Council of Canada, Award No. 451780100) ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊರತರುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿದ ಪ್ರೀತಿಯ ಡಾ.ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಅವರಿಗೆ ವಂದನೆಗಳು.

– ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರ ಈಶ್ವರನ್

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಡಾ. ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರು ಈಶ್ವರನ್‌ರವರ ನಡುವಣ ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಕುರಿತ ಅವರ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳು ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ : ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ; ಬಸವಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ; ಲಿಂಗಾಯತ, ಜೈನ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮಗಳು : ಮಠಗಳ ಒಂದು ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನದಿಂದ ೧೯೯೭ರಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದುವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುವ ಭಾಗ್ಯ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ, ೨೩.೬.೧೯೯೮ರಂದು ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನಗಲಿದರು.

ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರವಾದ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಗದಗಿನ ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಮಠಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರು.

ಅವರ ನೆನಪನ್ನುಇನ್ನೂಮಧುರವಾಗಿಸಲು ನಾವು ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದ ಅವರ ಮೂರೂ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮರು ಮುದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇವುಗಳ ಹಕ್ಕುದಾರರಾದ ಗದಗಿನ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮಠದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಲ್ಲಿ ಮರು ಮುದ್ರಣದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದಾಗ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ; ಅವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ.

– ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ

೧. ಲಿಂಗಾಯತರು : ಜನತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ

'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ'ದ ಪರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವವರಿಗೆಲ್ಲ ಲಿಂಗಾಯತರು 'ಹಿಂದು'ಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ 'ಹಿಂದು ಧರ್ಮ'ದ ಒಂದು ಶಾಖೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ನಂಬುಗೆ, ಮೌಲ್ಯಗಳು- ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದಿಂದಲೇ ಪ್ರಚೋದಿತವಾದವು. ಲಿಂಗಾಯತರು ಪೂಜಿಸುವ 'ಶಿವ'ನೂ ಕೂಡ ಹಿಂದುಗಳ ದೇವರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದವರಾದ ಲಿಂಗಾಯತರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಸಮಾಜದ ಮೇಲಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತವರೂ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ಜೀವನದ ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ ಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಪಕ್ಷಕಟ್ಟಿ ಬರೆಯುವವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಹಿಂದುವಿನ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಅವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಂಬುಗೆಗಳ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ತನಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾರನೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದೇ ಆದರೆ ಅದು ಒಂದು ಬಗೆಯ 'ಪಾಪ' ಮಾಡಿದಂತೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ತಂದುಕೊಂಡಂತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಆತನು ಭಾವಿಸುವನೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತೀರ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬರೆದ ವಿಲಿಯಮ್ ಮ್ಯಾಕಾರ್ಮಿಕ್[೧] ಅವರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಲೇಖನವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಭಾರತದೇಶದ ಧರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪಶ್ಚಿಮ ಜರ್ಮನಿಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಲೇಖಕ ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ವೇಬರ್‌ನಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಬರೆದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಎಲ್ಲೆ ಮೀರಿ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ವಿಪರೀತವಾದ ತತ್ತ್ವಪ್ರಣಾಲಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಬರಹದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಉದ್ದಿಶ್ಯ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ತಪ್ಪಲು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ೧,೯೨,೨೦೩ ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆವರಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಲಿಂಗಾಯತರು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ನಿಂದ ನಾಡು. ೧೯೭೧ನೆಯ ಜನಗಣತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಈ ರಾಜ್ಯದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು ಮೂರುಕೋಟಿ. ಇವರೆಲ್ಲ ೨೩೦ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ೨೬,೮೨೬ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿರುವ ಕನ್ನಡ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು ಸುಮಾರು ಎರಡು ಕೋಟಿ ಜನ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡವರು ಲಿಂಗಾಯತರು.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಲಿಂಗಾಯತ ಬರಹಗಾರರು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಣಿಕೆ ಅಪಾರವೂ, ಗಣನೀಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೧೪ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ರಾಜಕವಿ ನೃಪತುಂಗನಿಂದ ಪೋಷಿತನಾದ ಶ್ರೀವಿಜಯನು 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಲಂಕಾರ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಂದಿನಿಂದ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಒಟ್ಟು ೧,೧೪೮ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಅವರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೇ ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು[೩] ಧರ್ಮದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದ ಲೇಖಕರನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತ, ಲಿಂಗಾಯತ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೪೫೩, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಂಖ್ಯೆ ೩೮೮, ಜೈನರು ೧೭೫ ಮತ್ತ ಉಳಿದ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೩೨ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಂದು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉಳಿವು ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಲಿಂಗಾಯತರು ಕೊಟ್ಟ ನೆರವಿನ ನೆನಪು ಸಹಜವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರ ನೆರವಿಲ್ಲದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದವೆಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.[೪]

ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಪಕವೂ, ಪ್ರಬಲವೂ ಆದ ಸಮುದಾಯ ಲಿಂಗಾಯತರದು. ೧೯೫೫ನೆಯ ಇಸವಿಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕಾನೂನಿನ ಮೇರೆಗೆ ೧೯೫೬ನೆಯ ನವೆಂಬರ್ ಒಂದನೆಯ ತಾರೀಖಿನಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ನೂತನ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಲಿಂಗಾಯತರ ಸಂಖ್ಯೆ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವರ ಅನಂತರ ಸಂಖ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಬಲ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಖ್ಯೆ ಶೇಕಡ ೧೩ ಇಲ್ಲವೆ ೧೪ರಷ್ಟು

ಇರಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.[೫] ಈ ಗಣನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ೧೯೧೧ರಲ್ಲಿ ೩೦ ಲಕ್ಷದಷ್ಟಿದ್ದ ಲಿಂಗಾಯತರ ಸಂಖ್ಯೆ[೬] ೧೯೭೫ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ೬೦ ಲಕ್ಷಕ್ಕೇರಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿ ಐದು ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಲಿಂಗಾಯತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ವಿಜಾಪುರ, ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿದ ಕಲಬುರಗಿ, ರಾಯಚೂರು, ಬೀದರ್ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎದೆಗುಂಡಿಗೆ (Heartland) ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಲಿಂಗಾಯತರು ತಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂದುಗಳೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಧರ್ಮ ಜನಸಾಮಾನ್ಯನ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. 'ಅಷ್ಟಾವರಣ'ಗಳೇ ಅಂಗ; 'ಪಂಚಾಚಾರ'ಗಳೇ ಪ್ರಾಣ; 'ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ ಮಾರ್ಗ'ವೇ ಅದರ ಆತ್ಮ.[೭] ತನ್ನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳನ್ನು, ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ ಶೈವಧರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ, ಭಾವ ಅಥವಾ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖ ಧರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಎರವಲು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ ಆವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊತ್ತಿ ತನ್ನದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ ಅನೇಕ ಉಪಶಾಖೆಗಳಿಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉಪಜಾತಿಗಳ ರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದಂತೆ, ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮವು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಉಪಶಾಖೆ ಮತ್ತು ಉಪಜಾತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಸಮಕಾಲೀನ ಲಿಂಗಾಯತರು ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಗೌರವಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ದೇವರು, ಸಂಕೇತ, ಅವರ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನೀತಿ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಂಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಸಂಕೇತಗಳಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಉಪಜಾತಿಗಳಿಂದ, ಶ್ರೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಲಿಂಗಾಯತರು ವಿಭಾಗವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮನ್ನಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಸರ್ವಸಮವಾಗಿವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಂತೆ ಲಿಂಗಾಯತರೂ ಇತರ ಸಮುದಾಯ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಆಚೆಗಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಹಾಗೂ ಅನುಕರಣೆಗಳಿಗೆ

ಪಕ್ಕಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವರು ಇತರರಿಂದ ಎರವಲಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಅಂಶಗಳಿಗೆ 'ಲಿಂಗಾಯತೀಕರಣ' (Lingayatization) ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಗೆಗೆ ಮುಂದಿನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕೊಡಲಿದ್ದೇನೆ. ಜಪಾನಿನ ಜನ ಚೀನಿ ಜನರ ಲಿಪಿ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆಡಳಿತದ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು, ಭಾರತದ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮಗಳನ್ನು, ಪಾಶ್ಚತ್ಯ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಎರವಲಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಅವುಗಳಿಗೆ 'ಜಪಾನೀಕರಣ' ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊತ್ತಿದಂತೆ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಲಿಂಗಾಯತರು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಸಂದುಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳದೆ, ತೆರೆದ ಹೃದಯದಿಂದ ಸುತ್ತಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ 'ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ' ಕೊಟ್ಟು, ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಇತಿಹಾಸದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದುದಕ್ಕೂ ಮುಂದಣ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಿದ್ದೇನೆ.

ಲಿಂಗಾಯತರು ತಮ್ಮನ್ನು ವೀರಶೈವರೆಂದೂ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಶಿವನೊಬ್ಬನೆ ದೇವರೆಂದು ನಂಬಿರುವ ಇವರು ಶಿವನ ಸಂಕೇತ ರೂಪವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನು, ಕ್ರಿಸ್ತಿಯನ್ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೆಥೊಲಿಕರು ಶಿಲುಬೆಯ ಕುರುಹನ್ನು ಧರಿಸುವಂತೆ, ಸದಾವಕಾಲವೂ ತಮ್ಮ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ, ದಯಾಮಯಿಯೂ, ಲಿಂಗಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಆದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತರು ತೋರುವ ಕಡುನಿಷ್ಠೆ ಹಾಗೂ ಅಚಲ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳೇ ಅವರಿಗೆ 'ವೀರಶೈವ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆಯೆಂದು ಭಾರತೀಯ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ದಾಸಗುಪ್ತ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಲಿಂಗಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆರೆಯುವಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆಗೂ ಹೆಸರಾದ ಲಿಂಗಾಯತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಧರ್ಮ ವಿರಳವೆಂದೂ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.[೮]

ರೋಮ್‌ನಗರದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದ ಕೆಥೊಲಿಕ್ ಪಂಗಡವನ್ನು, ಅದರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂದ ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪಶ್ಚಿಮ ಯುರೋಪಿನ ಪ್ರೊಟೆಸ್ಟೆಂಟ್ ಧರ್ಮದಂತೆ, ಆಲದ ಮರದ ಹಾಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮವನ್ನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನೂ ವಿರೋಧಿಸಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಉದಯವಾದ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆ. ಆ ಧರ್ಮ ಉದಯವಾದ ಊರಿನ ಹೆಸರೇ ಕಲ್ಯಾಣ. ಆ ಪಟ್ಟಣವು ಇಂದು ಬಸವಕಲ್ಯಾಣವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ.[೯] ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ಉದ್ದಿಶ್ಯ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ, ಜಾತಿ ಪದ್ದತಿ ಹಾಗೂ

ಮಾಟ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಾರಿಗಳ ಉಚ್ಛಾಟನೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಯ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಸೃಜಿಸಿದ ಧರ್ಮ', ದೇವರು ದಿಂಡರು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಪಂಚಸೂತಕ, ಮೋಕ್ಷ ಅಥವಾ ಸಾಯುಜ್ಯ, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಪುನರ್‌ಜನ್ಮಗಳಂತಹ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬಂದ ಲಿಂಗಾಯತರ ಧರ್ಮವು ನೇತ್ಯರ್ಥಕ (Negative)ವಾಗಿರದೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ (Positive) ವಾಗಿದೆಯೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಏಕದೈವವಾದ, ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಕಾಯಕ ಭಾವಗಳೇ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಿದ್ದೇನೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇತಿಹಾಸ

ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇತಿಹಾಸದ ಉಗಮ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸಂಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಬಸವಣ್ಣ[೧೦] (೧೧೦೫-೧೧೬೭) ತನ್ನ ಕಾಲದ ಗತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತ ಧರ್ಮದರ್ಶಿ. ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಾದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹಾಗೂ ಮತ್ತಿನ್ನಿತರರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಮಾಜದ ರಚನೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಹ ತೀವ್ರಗಾಮಿಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದರ ಮಾದರಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಫಲವೇ ಇಂದಿನ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಆತನು ರಚಿಸಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಾದರಿ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣಕ್ಕೂ ಶ್ರೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಗೂ ಈಗಿನಂತೆ ಆಗಲೂ ಆಹ್ವಾನವೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಸಮಾಜ ರಚನಾ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿನ ಮೇಲು-ಕೀಳುಗಳೆಂಬ ಅಂತಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿ ಸಮಾನತೆಯತ್ತ, ಮಾಲಿನ್ಯ ಹಾಗೂ ದುರ್ದೆಸೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಹೀನವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ವೃತ್ತಿ ಸಮಾನತೆಯತ್ತ ಮತ್ತು ದೇವಭಾಷೆಯೆಂದೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭಾಷೆಯೆಂದೂ, ಹೆಸರಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ ಅದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಅವೆರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಾಹಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದರತ್ತ ಒಯ್ಯುವುದೇ ಬಸವಣ್ಣನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದಿತು.

ಬಸವಣ್ಣನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉದ್ದೇಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಂತೆ, ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ, ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಹು ಅಂಶಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾರತವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಆಧುನೀಕರಣದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನೂ,

Downloaded from: www.lingayatreligion.com

ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನೂ, ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿವೆಯೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆಂದು, ಲಿಂಗಾಯತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ 'ಮಠ' (monastery) ಕರ್ನಾಟಕದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮಠಗಳಾದ ಬೆಳಗಾವಿಯ ನಾಗನೂರುಸ್ವಾಮಿಯ ಮಠ, ಧಾರವಾಡದ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಮಠ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಮೂರುಸಾವಿರ ಮಠ, ಸಿರಿಗೆರೆಯ ತರಳಬಾಳು ಮಠ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಮುರುಘರಾಜೇಂದ್ರ ಮಠ, ಸಿದ್ಧಗಂಗಾ ಶಿವಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಮಠ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನ ಸುತ್ತೂರು ಮಠಗಳು ನಾಡಿನ ಜನಸಾಮಾನ್ಯನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಊಟ, ವಸತಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೊದಗಿಸಿ, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಸಾರದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸರಿದೊರೆಯಾಗುವಂತಹ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಈ ಮಠಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಇನ್ನೂ ಕಡುದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರಕರು ಬಲ್ಲರು. ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಹರ್ಡೇಕರ ಮಂಜಪ್ಪನವರದು. ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರು ೧೯೨೦-೩೦ರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತರಿಗೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತ, ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳು ಬಸವಣ್ಣನ ವಿಚಾರಗಳೇ ಆಗಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಲಿಂಗಾಯತರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದರೆಂಬುದನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ.[೧೧]

ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ಅಂದಿನಂತೆ ಈಗಲೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಲಿಂಗಾಯತರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣ ಓದಿದ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದ ಕೂಡಲಸಂಗಮ ಮತ್ತು ಅನುಭವ ಮಂಟಪವನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಲ್ಯಾಣ-ಅವೆರಡೂ ಲಿಂಗಾಯತರ ಯಾತ್ರಾಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಹಾಗೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರು ಶಿವನೊಂದಿಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಕೊನೆಯ ನಿಲವನ್ನು ಪಡೆದ ಶ್ರೀಶೈಲ; ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಐಕ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಉಳವಿ; ಶಿವಯೋಗನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ-ಅವೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗಾಯತರ ಪೂಜಾಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ಪೂಜಾಸ್ಥಾನಗಳಾದ ಕಾಶಿ, ರಾಮೇಶ್ವರಗಳತ್ತ ಯಾತ್ರೆ ಕೈಕೊಂಡರೆ, ಲಿಂಗಾಯತರು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉದಯ ಹಾಗೂ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಶಿವಶರಣರು

Downloaded from: www.lingayatreligion.com

ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಊರು ಮತ್ತು ಅವರು ಐಕ್ಯವಾದ ತಾಣಗಳತ್ತ ಹರಕೆಯ ಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸ್ಥಳಗಳು ಕೇವಲ 'ದೇಶಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ'ಕ್ಕೆ (Little Tradition) ಸೇರಿದ ತಾಣಗಳಲ್ಲ ಅವು ದೇಶಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸ್ಥಳೀಯ ಗುಡಿ-ಗುಂಡಾರಗಳನ್ನೂ, 'ಮಾರ್ಗ ಸಂಪ್ರದಾಯ'ಕ್ಕೆ (Great Tradition) ಸೇರಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವೊಂದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿವೆ. ಲಿಂಗಾಯತರ ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಾನು 'ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' (Populistic culture) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ.[೧೨] ಅವರ ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, 'ದೇಶಿ' ಹಾಗೂ 'ಮಾರ್ಗ' ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಸುಮಧುರ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವೂ, ಸಂಯೋಜಕವೂ ಆಗಿದೆ.

ಬಸವಣ್ಣನಂತೆಯೆ, ಅವನ ಪ್ರಮುಖ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ಬಗೆಗೆ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳೂ, ಕಾವ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ರಚಿತವಾಗಿವೆ.[೧೩] ಬಸವಣ್ಣನೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆಯೆ ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾವ್ಯಗಳು ರಚಿತವಾಗಿದ್ದು[೧೪] ಲಿಂಗಾಯತರು ಅವುಗಳ ಪಾರಾಯಣವನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾಲದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹರಿಹರ ಕವಿ (೧೨೦೦) ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರೇ ಮುಂತಾದ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ರಾಘವಾಂಕ ಕವಿ (೧೨೨೫) ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತನು (೧೬೭೭) ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ನೆರವಿನಿಂದಲೂ, ಸ್ವತಃ ಶಿವಕವಿಗಳೇ ಬರೆದಿರುವ ವಚನಗಳ ಆಧಾರದಿಂದಲೂ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಉದಯವಾದ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಂದಿಗೂ ತನ್ನ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನೂ, ಕ್ರಿಯಶೀಲತೆಯನ್ನೂ, ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಅದರ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ, ಅವರು ಬರೆದ ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಪವಾಡಗಳಿಂದಲೂ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಘಟನೆಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿರುವ ಅವರ ಜೀವನವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಪೌರಾಣಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಂಡಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಮಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಂಗಾಯತರು ಅವುಗಳನ್ನು ಶ್ರಾವಣಮಾಸದಲ್ಲಿ, (ಜುಲೈ-ಆಗಸ್ಟ್) ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸಂಜೆ ಎರಡು-ಎರಡೂವರೆ

ಘಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಸಂಗೀತದ ಸಾಧನೆಯೊಂದಿಗೆ ಓದಿಸಿ, ಕೇಳುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಲಿಂಗಾಯತರ ನೀತಿ, ತತ್ತ್ವ, ಮೌಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಶರಣರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸುವ ಆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶ್ರೋತೃಗಳಿಗೆ ಓದಿ, ಟೀಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸುವರು ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೂ ಜ್ಞಾನಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ ನಿಷ್ಣಾತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. 'ಮಾರ್ಗ' ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿನ ದೇವರು, ಪೂಜಾರಿಗಳ ಡಂಭಾಚಾರ ಮತ್ತು ಮಾಟಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ವಿಡಂಬನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಖಂಡಿಸುತ್ತ 'ದೇಶಿ' ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರಾಣಿವಧೆ, ಕಲ್ಲುಮರಗಳ ಪೂಜೆ, ಮಾಟ ಮರಡಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮೂಢ ನಂಬುಗೆಯನ್ನು ಅವಹೇಳನ ಮಾಡುತ್ತ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಉಗ್ರವಾದ ಏಕದೈವವಾದವನ್ನೂ, ಸಕಲ ಚರಾಚರ ಜೀವಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಂಧುತ್ವವನ್ನೂ, ಶಿವನೊಂದಿಗೆ ಇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ, ಶಿವಶರಣರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನೂ ಶ್ರೋತೃವೃಂದಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಅವರು 'ಮಾರ್ಗ' ಮತ್ತು 'ದೇಶಿ' ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿಕೊಂಡು ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಕಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿವಶರಣ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು 'ದೇಶಿ' ಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದ ರಗಳೆ, ತ್ರಿಪದಿ ಮತ್ತು ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿವೆ. 'ಮಾರ್ಗ' ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶರಣರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಪುರಾಣಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದರೂ, ಆ ಕಥಾನಕಗಳ ವಸ್ತು ಕೇವಲ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಪುರಾಣಗಳ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಸಾಯುಜ್ಯದತ್ತ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುರಾಣಗಳ ವಸ್ತುವಿನ ಉದ್ದಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗಾಯತರೂ, ಅವರ ಪುರಾಣಗಳೂ ಪುನರ್‌ಜನ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೂ, ಸಂಸಾರ ಮಿಥ್ಯೆಯೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾದದ ಸರಣಿಯನ್ನೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವರನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುತ್ತ, "ಅವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಂಜುಗಳಿಗಳು. ಆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೀರರು. ಆದಿ ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ಲಿಂಗದೇವನಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆಯುಳ್ಳ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಾಯುಜ್ಯದ ಹಂಗಿಲ್ಲ"ವೆಂದು ಬಸವಣ್ಣ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದುಂಟು.[೨]

ಲಿಂಗಾಯತರ ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಶರಣರ ವಚನಗಳೂ, ಶರಣರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳೂ, ಪುರಾಣಗಳಂತೆಯೆ,

ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಮನೆ ಮಾತುಗಳಾಗಿವೆ. ಲಿಂಗಾಯತ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಓದುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಊಟದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಹಳ್ಳಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನತೆ ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಹಾಗೂ ಜನ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ನಡೆಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಆಕಾಶವಾಣಿಯವರು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಡುವುದರಿಂದ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯದಂತೆ ಲಿಂಗಾಯತರ ಒಟ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ಎಂಟುನೂರು ವರುಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಬರೆದ ವಚನಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಂತೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗೀತಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವು ಲಿಂಗಾಯತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೂಚಿಗಳಾಗಿವೆ. ವಚನಕಾರರೂ, ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಗಳೂ 'ಮಾರ್ಗ' ಹಾಗೂ 'ದೇಶಿ' ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಇಬ್ಬಗೆಯ ಭಾಷೆ, ಕಲ್ಪನೆ, ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಾರ್ಗ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರೂಪಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತೆ ದೇಶಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ರೂಪಕಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಲಭಿಸಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಬಸವಣ್ಣನು ಬರೆದಿರುವ ೧೪೫೩ ವಚನಗಳಿಂದ ಈ ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಧಾರಾಳವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು.

"ಚಂದ್ರಮನಂತೆ ಕಳೆ ಸಮನಿಸೆತ್ತೆನೆಗೆ: ಸಂಸಾರವೆಂಬ ರಾಹು ಸರ್ವಗ್ರಾಸಿಯಾಗಿ ಆಗಿತ್ತಯ್ಯ. ಇಂದೆನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಗ್ರಹಣವಾಯಿತು." (೯)

"ಚಂದ್ರಂಗೆ ರಾಹು ಅಡ್ಡ ಬಂದಲ್ಲಿ ಅಂಬುಧಿ ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟಿತ್ತೆ, ಅಯ್ಯಾ".

"ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವರ ಸಂಗ ಸಿಂಗಿಕಾಳಕೂಟ ವಿಷವು" (೧೧೯)

"ಶಿವಭಕ್ತನಿದ್ದ ಠಾವೆ ದೇವಲೋಕ, ಭಕ್ತನಂಗಳವೆ ವಾರಣಾಸಿ" (೧೩೯)

"ಮೃದು ವಚನವೆ ಸಕಲ ಜಪಂಗಳಯ್ಯಾ, ಮೃದು ವಚನವೆ ಸಕಲ ತಪಂಗಳಯ್ಯಾ" (೨೪೪)

"ಕಾಮವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಗೆ ಮುರಿದಿಕ್ಕಿತ್ತೆನ್ನ ಭಕ್ತಿ" (೨೭೧)

"ದಿನಕರನುದಯಕ್ಕೆ ಕಮಳ ವಿಕಸಿತವಾದಂತೆ ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಬರವು" (೩೬೫)

"ಸೂರ್ಯನ ಉದಯ ತಾವರೆಗೆ ಜೀವಾಳ, ಚಂದ್ರಮನುದಯ ನೈದಿಲೆಗೆ ಜೀವಾಳ....

ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರ ಬರವೆನಗೆ ಪ್ರಾಣ ಜೀವಾಳವಯ್ಯ (೩೬೭)

Downloaded from: www.lingayatreligion.com

ಮಾರ್ಗ ಸಂಪ್ರಾದಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲಿನ ತೆರನಾದ ಹೋಲಿಕೆ, ರೂಪಕಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ, ದೇಶಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ರೂಪಕಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಬಸವಣ್ಣನ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ:

"ಕೊಂಬೆಯ ಮೇಲಿನ ಮರ್ಕಟದಂತೆ ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವುದೆನ್ನ ಮನವು" (೩೨)

"ಒಂದು ಮೊಲಕ್ಕೆ ನಾಯನೊಂಬತ್ತು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಎನ್ನ ಬಿಡು, ತನ್ನ ಬಿಡು ಎಂಬುದು ಕಾಯ ವಿಕಾರ" (೩೬)

"ಸಮುದ್ರದೊಳಗಣ ಸಿಂಪಿನಂತೆ ಬಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆನಯ್ಯಾ! ನೀವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರೂ ಎನ್ನವರಿಲ್ಲ ನೋಡಯ್ಯಾ" (೫೫)

"ಒಡೆತ್ತ ಬಲ್ಲುದು ಅವಲಕ್ಕಿಯ ಸವಿಯ? ಕೋಡುಗ ಬಲ್ಲದೆ ಸೆಳೆಮಂಚದ ಸುಖವ?

ಕಾಗೆ ನಂದನವನದೊಳಗಿದ್ದಡೇನು ಕೋಗಿಲೆಯಾಗಬಲ್ಲುದೆ ಹೇಳಾ?" (೯೮)

"ಗಿಳಿಯೋದಿ ಫಲವೇನು? ಬೆಕ್ಕು ಬಹುದ ಹೇಳಲರಿಯದು" (೧೨೩)

"ಏತ ತಲೆವಾಗಿದಡೇನು ಗುರುಭಕ್ತನಾಗಬಲ್ಲುದೆ? ಇಕ್ಕುಳ ಕೈ ಮುಗಿದಡೇನು, ಭೃತ್ಯಾಚಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲುದೆ? ಗಿಳಿಯೋದಿದಡೇನು, ಲಿಂಗ ವೇದಿಯಾಗಬಲ್ಲುದೆ?" (೧೨೫)

"ಹಾವಿನ ಬಾಯ ಕಪ್ಪೆ ಹಸಿದು, ಹಾರುವ ನೊಣಕ್ಕೆ ಆಸೆ ಮಾಡಿದಂತೆ" (೧೩೦)

"ಆಡಿದಡೇನು ಹಾಡಿದಡೇನು, ಓದಿದಡೇನು, ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹವಿಲ್ಲದನ್ನಕ್ಕ? ಆಡದೆ ನವಿಲು ? ಹಾಡದೆ ತಂತಿ? ಓದದೆ ಗಿಳಿ ? ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರನೊಲ್ಲ" (೨೦೭)

"ಪಾಪಿಯ ಧನ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಸತ್ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದಯ್ಯಾ! ನಾಯ ಹಾಲು ನಾಯಿಗಲ್ಲದೆ ಪಂಚಾಮೃತಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದಯ್ಯಾ" (೨೨೩)

"ಬೆಲ್ಲವ ತಿಂದ ಕೋಡಗದಂತೆ ಸಿಹಿಯ ನೆನೆಯದಿರಾ ಮನವೆ. ಕಬ್ಬ ತಿಂದ ನರಿಯಂತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆಳಸದಿರಾ ಮನವೆ, ಗಗನವಡರಿದ ಕಾಗೆಯಂತೆ ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ಹಂಬಲಿಸದಿರಾ ಮನವೆ" (೨೭೩)

"ಕಾಂಚನವೆಂಬ ನಾಯನಟ್ಟಿ ನಿಮ್ಮ ನಾನು ಮರೆದೆನಯ್ಯ" (೩೧೩)

"ಆನೆಯು ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತ್ತೆಂದಡೆ, ಆಡೂ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತ್ತೆನ್ನಬಹುದೆ" (೩೨೮)

Downloaded from: **www.lingayatreligion.com**

"ಕಾಗೆ ಒಂದಗುಳ ಕಂಡರೆ ಕರೆಯದೆ ತನ್ನ ಬಳಗವನು? ಕೋಳಿ ಒಂದು ಕುಟುಕ ಕಂಡಡೆ ಕೂಗಿ ಕರೆಯದೆ ತನ್ನ ಕುಲವನ್ನೆಲ್ಲವ? ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಪಕ್ಷವಿಲ್ಲದಿದ್ದಡೆ ಕಾಗೆ ಕೋಳಿಯಿಂದ ಕರಕಷ್ಟ" (೪೩೭)

ಈ ಬಗೆಯ ದೇಶಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ರೂಪಕಗಳನ್ನು ಓದಲರಿಯದ ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಅವನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಮೂಲಕವೆ ಅವನ ಮೂಢನಂಬುಗೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಉದ್ದಿಶ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಆತನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ರೂಪಕ ವರ್ಗಗಳು ಮಾನವನನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಎಲ್ಲ ತರದ ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದ ಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿದ್ದುವು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಆನೆ (ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ ೬, ೭೫, ೩೨೯, ೩೮೦, ೫೯೬, ೭೩೬, ೭೫೭, ೯೦೩) ಕಾಗೆ (೬೭, ೯೮, ೨೭೩, ೩೬೧, ೪೩೭, ೪೭೦, ೬೦೬) ಹಾವು (೧೨, ೧೩೦, ೧೬೦, ೩೧೧, ೩೩೬, ೪೦೩, ೬೬೧, ೮೧೨) ಮಂಗ (೩೨, ೩೩), ಗಿಳಿ, ಬೆಕ್ಕು (೧೨೩, ೧೬೩, ೨೦೭) ಎತ್ತು (೩೮೩, ೫೭೯), ಸಿಂಹ (೩೮೦) ನರಿ (೨೭೩), ಕತ್ತೆ (೬೧೪), ಆಕಳು (೧೦೯, ೬೨೫, ೮೬೬) ನಾಯಿ (೩೧, ೩೪, ೩೫, ೩೬, ೩೬, ೨೨೩, ೨೫೦, ೨೦೪) ಮುಂತಾದ ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಸವಣ್ಣ ಬರೆದಿರುವ ವಚನಗಳನ್ನು[೧೬] ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಿ ಟೀಕೆ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಮ್ಯಾಕಾರ್ಮಿಕ್ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ 'ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಲೇಖನ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. "ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವದೇವುದಯ್ಯಾ? ದಯವೇ ಬೇಕು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯಾ" (೨೪೭) ಎಂದು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತ ನಾಯಿಯನ್ನು ಅವನು 'ತುಚ್ಛಪ್ರಾಣಿ'ಯಾಗಿ ಕಂಡನೆಂದೂ, ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಕಂಡ ಹಿಂದುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಅವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.[೧೭] ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಆಗಿನಂತೆ ಈಗಲೂ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ, ಎರಡನೆಯ ತರಗತಿಯ ನಾಗರಿಕರಂತೆ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ನಿಜ. ಗೋಪೂಜಕರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇಲೆ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನಾಯಿಗೆ 'ತುಚ್ಛ' ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದೂ ನಿಜ. ಆದರೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾದ ಸ್ಥಾನ ಗೌರವಗಳಿರುವಂತೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅವೇ ಸ್ಥಾನ

ಗೌರವಗಳಿರುವುದಕ್ಕೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ನಾಯಿ ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾರ್ಗಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪಾಲಿಗೆ ಹೀನವೂ ಚಂಚಲವೂ ಆದ ಆ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನು ತನ್ನ ವಿಷಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಒಗ್ಗುವಂತೆ ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಯಜ್ಞ ಯಾಗಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಣಿವಧೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಮಾರ್ಗ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ಥಾನಿಕ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಲಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ದೇಶಿಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೂ ವಿರೋಧಿಸಿದ ಲಿಂಗಾಯತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಜೈನರು ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧರು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ ಪ್ರಾಣಿದಯೆ ಹಾಗೂ ಅಹಿಂಸಾ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಜೈನರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ದೂರವಾಗಿರಿಸಿದ ಮಹಿಳೆಗೆ, ಪುರುಷನಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ಮೆರೆದಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ವಿರಳವೆಂಬಂತೆ ಹನ್ನೆರಡು, ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ೩೪ ಲಿಂಗಾಯತ ಮಹಿಳೆಯರು ವಚನಗಳನ್ನೂ, ಭಕ್ತಿಗೀತಗಳನ್ನೂ ಬರೆದು ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನಂತಹ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಶರಣರೊಂದಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಪ್ರಶಂಸ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ನೀಲಮ್ಮ, ಮುಕ್ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಲಿಂಗಾಯತ ಮಹಿಳೆಯರು ಮರೆತಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಜನ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಗೀತಗಳ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊನೆಯುವುದೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿದೆ.

ಗೃಹ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಂಗಾಯತ ಮಹಿಳೆ ಪುರುಷನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಶಿವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ವಿಷಯಗಳನ್ನಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, 'ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಲಿಂಗಾಯತ ಮಹಿಳೆ ತೋರುವ ಇಚ್ಛೆ ಆಕೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ಹುಟ್ಟು ಹಬ್ಬವನ್ನೂ, ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯ ಜಯಂತಿಯನ್ನೂ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ 'ಅಕ್ಕ' ನ ಬಳಗಗಳು ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮುದಾಯದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿವೆ.

Downloaded from: www.lingayatreligion.com

ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮತೆ ಹಾಗೂ ಭ್ರಾತೃತ್ವ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಭೇಧಕ್ಕೂ, ವೃತ್ತಿಗಳ ಪರಂಪರೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಜಾತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಲಿಂಗಾಯತರ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಸಹಕಾರೀ ಸಮುದಾಯಗಳಾಗಿದ್ದು ಲಿಂಗಾಯತರು ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಕ್ಕಲುತನ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಅಧ್ಯಾಪನ, ಕಮ್ಮಾರ, ಬಡಿಗತನ, ನೆಯ್ಗೆಯ ಕೆಲಸ, ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯುವುದು, ಕ್ಷೌರಿಕ-ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಪವಾದಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ. ಲಿಂಗಾಯತರು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಂತೆ ಸಕಲ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೀಖರಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಲಿಂಗಾಯತರೂ, ಅವರ ಗುರುಗಳೂ ವೃತ್ತಿ ಲಂಬ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಶ್ರೇಣಿ ರಚನೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗಣ್ಯತೆಯನ್ನೂ, ಕೀಳು, ಮೇಲೆಂಬ ಅಂತಸ್ತುಗಳನ್ನೂ, ತಾರತಮ್ಯವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದ ನ್ಯಾಯ ಪೋಷಣೆಗೆ ವಿರೋಧಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ. ವೃತ್ತಿಗೌರವವನ್ನು ಮೆರೆಯುವಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತರಾದ ಲಿಂಗಾಯತರು ಕರ್ನಾಟಕ ಆರ್ಥಿಕ ಪದ್ಧತಿಯ ಬೆನ್ನೆಲವಿನಂತಿದ್ದು, ಚಾರಿತ್ರ್ಯ, ದೇಹದಾರ್ಢ್ಯ, ಸ್ವತಂತ್ರ, ಮನೋವೃತ್ತಿ, ಸತತೋದ್ಯೋಗ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲಕ್ಕೆ ಪಂಜಾಬಿನ ಸಿಖ್ಖರಂತೆ,[೧೮] ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಒಕ್ಕಲು ಸಮುದಾಯವೆಂಬ ಪ್ರಶಂಸೆಗೂ ಅರ್ಹರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ನಿರ್ಮೂಲನಕ್ಕೆಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮಾಜ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಗಳ ರಚನೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಪಕ್ಷೀಯವಾದ ಲಂಬ ಸಂಚಲನದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಅವರು ಸಮಮಟ್ಟದ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಐಕ್ಯ ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯ ಪರಿಪಾಲನೆಗೆ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸಮಾಜ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದವರು 'ಜಂಗಮ' ಅಥವಾ 'ಗುರು'. ಜಂಗಮರು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆ ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಜಂಗಮರಲ್ಲದವರ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೂ ಜಂಗಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಏರುವುದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಾಯತರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಮಠವಿಲ್ಲದ, ಜಂಗಮನಿಲ್ಲದ ಹಳ್ಳಿ ಪಟ್ಟಣ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಪವಾದಕ್ಕೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಾಯತ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಶಿಶುವೊಂದರ ಜನ್ಮೋದಯವಾದಾಗ, ಜಂಗಮ ಅದೇ ದಿನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಮಗುವಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದಂದಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಸು ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಕ್ರಿಯ ಸದಸ್ಯನಾಗುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುವ ಈ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಪುರುಷನಿಗೂ, ಮಹಿಳೆಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಿಸಮವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಶಿವನ ಬಾಹ್ಯ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜಂಗಮನಿಂದ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯಾದಂದಿನಿಂದ ಲಿಂಗಾಯತನಿಗೆ ಭವಬಂಧನವಿಲ್ಲ, ಪುನರ್‌ಜನ್ಮ ವಿಲ್ಲ, ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆಗಳಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಐಹಿಕ ಹಾಗೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಾಯತರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರ ಮಾಯೆಯೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಸದ್ಗತಿ ಇದೆಯೆಂದು ಲಿಂಗಾಯತರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭವಿಷತ್ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಜನ್ಮದಷ್ಟೆ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಸುಖೀ ಜೀವನವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಆಸೆಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ ತೋರಿದರೆ, ಪುನರ್ ಜನ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ ಪರವಸ್ತುವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸುವ ಲಿಂಗಾಯತನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ, ನಿರ್ವಾಣ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸಾವಿನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತನು ಶಿವನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುವನೆಂಬ ನಂಬುಗೆ ಲಿಂಗಾಯತರದು. ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನವೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಲಿಂಗವನ್ನು 'ಲಿಂಗದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದು ಲಿಂಗವಾಯಿತು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಸತ್ತವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಹೂಳುವ ಲಿಂಗಾಯತರ ದಹನ ಪದ್ಧತಿ ಮೇಲಿನ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಸತ್ತವನ 'ಶ್ರಾದ್ಧ'ವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆತನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿಚಾರ ಲಿಂಗಾಯತರಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮೈಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಡಿಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮಡಿ ಜಗತ್ತು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವೂ, ಮಂಗಲವೂ, ಶುಚಿಯೂ ಆದ ಅವಸ್ಥೆ, ಸ್ಥಿತಿ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ, ಮೈಲಿಗೆ ಜಗತ್ತು ಅನಪೇಕ್ಷಣೀಯವೂ, ಅಮಂಗಲವೂ, ಅಶುಚಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅವಸ್ಥೆ, ಸ್ಥಿತಿ, ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣದ (Sanskritization) ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರೂ ಈ ಮೈಲಿಗೆ,

ಮಡಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.[೧೯]

ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಲಿಗೆ, ಮಡಿಗಳ ವಿಚಾರ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. 'ಹೊಲೆಯುಂಟೆ ಲಿಂಗವಿದ್ದೆಡೆಯಲ್ಲಿ?' (೭೬೯) ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಂತೆ ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಸಾವುಗಳು ಅವರಿಗೆ ಸೂತಕವಲ್ಲ. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಲಿಂಗ ಧಾರಣ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಲಿಂಗಾಯತರಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನವೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಕಟ್ಟುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಆಚರಣೆ ಅವರಲ್ಲಿದೆ. ಪರವಸ್ತುವೆ ತಾನಾಗಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ನಂಬಿದ ಲಿಂಗಾಯತನಿಗೆ ಜನ್ಮ ಸೂತಕವಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಶುವೂ, ತಾಯಿಯೂ ಕುಟುಂಬದ ಇತರ ಸದಸ್ಯರಂತೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಅವಸ್ಥೆ, ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಲಿಂಗಾಯತರಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ನಾಮಕರಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ದಿನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಬಾಣಂತಿತನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಿನ ಆರೋಗ್ಯದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ತಾಯಿ ಮನೆತನದ ದೈನಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗವಹಿಸುವಳು. ಹುಟ್ಟಿನ ಸೂತಕದಿಂದ ೬೦ ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಬಂಧಿತಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಲಿಂಗಾಯತ ಮಹಿಳೆಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದೇ ಕಷ್ಟ.

ಹಾಗೆಯೇ ಲಿಂಗಾಯತ ಮಹಿಳೆ 'ಮುಟ್ಟ'ನ್ನು ಸೂತಕವೆಂದು ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ರಜಸ್ವಲೆಯಾದ ಆಕೆ ಗೃಹಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮೈಲಿಗೆಯಾದವಳು ಮನೆತುಂಬ ಓಡಾಡಿದರೆ, ದೇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಕುಟುಂಬದ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಪಾಪ ತಟ್ಟೀತೆನ್ನುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿಚಾರ ಆಕೆಗೆ ಅಪರಿಚಿತ. ಮೈಲಿಗೆ, ಮಡಿ ಸೂತ್ರಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಹಿಳೆಗೆ ಕುಟುಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಧರ್ಮ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ, ಲಿಂಗಾಯತರ ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾಲಿನ್ಯದ ನಂಬುಗೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಹಾಕಿ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆಲ್ಲ ಸರಿಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಜನನ, ಮುಟ್ಟುಗಳು ಅನೇಕ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತವೆಯೆಂದು ಹೇಳುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಧರ್ಮ ಮರಣವೂ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಯೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಮೃತ ದೇಹ ಮಲಿನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಂದವರು ಅಶುಚಿಗಳಾಗುವರು.

Downloaded from: www.lingayatreligion.com

ಕಾಗೆಯನ್ನು ಸಾವಿನ ಓಲೆಕಾರನನ್ನಾಗಿ ಕಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಮಲಿನ ಪಕ್ಷಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಪೂರ್ವಜರ ಆತ್ಮಗಳು ಮರಣಾನಂತರದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಗೆಯ ರೂಪವಾಗಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಆಗ ಅವುಗಳ ಸಂತೃಪ್ತಿಗೆಂದು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.ಶವಸಂಸ್ಕಾರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದಿವಂಗತರಾದ ಪೂರ್ವಜರ ಆತ್ಮತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅನ್ನದ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಮನೆಯ ಕುಂಬಿಯ ಮೇಲೆಯೊ ಅಥವಾ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿಯೊ ಇಡುವರು. ಕಾಗೆಗಳು ಈ ಅನ್ನದ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಬೇಗ ತಿಂದಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಕೂಡಲೆ ತಿಂದರೆ ಸತ್ತ ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖವಾಗಿರುವನೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಲ್ಪನೆ. ತಡಮಾಡಿದ್ದೆ ಆದರೆ ಸತ್ತವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ.[೨೦]

ಕಾಗೆಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಮಂಗಲವೂ ಹಾಗೂ ಸಾವಿನ ಓಲೆಕಾರನೂ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಲಿಂಗಾಯತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಸಮತಾವಾದದ ಹರಿಕಾರನೆಂದು ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. "ಕಾಗೆ ಒಂದಗುಳ ಕಂಡರೆ ಕರೆಯದೆ ತನ್ನ ಬಳಗವನು?" (೪೩೭) ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನ ವಚನವೆ ಮೇಲಿನ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನೆಯಾಗಿದೆ. ಲಿಂಗಾಯತನು ಸತ್ತ ಕೂಡಲೆ ಮೃತ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ, ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಜಂಗಮನಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸುವುದು ಲಿಂಗಾಯತರ ಪದ್ಧತಿ. ಪೂಜೆಯ ಅನಂತರ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಗುವವರೆಗೂ ಶಿವಗೀತೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಹಾಡುವರು. ಶಿವನೇ ತಾನಾಗಿ ಬಂದ ಜೀವ ಮತ್ತೆ ಶಿವಮಯವಾಯಿತ್ತೆಂದು ನಂಬುವ ಲಿಂಗಾಯತರಿಗೆ ಮೃತದೇಹದ ಸ್ಪರ್ಶ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮೃತನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವನು ಸಮೀಪದ ಸಂಬಂಧಿಕನೇ ಇರಲಿ, ದೂರದವನೆ ಇರಲಿ - ಯಾರೊಬ್ಬರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆಯೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಮೈಲಿಗೆ ಭಾರ ಬೀಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿಧವೆಯನ್ನು ಆಕೆ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಮಂಗಲೆಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಯದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವವನ ದೈನಂದಿನ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ಅಮಂಗಳವುಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನಂಬುಗೆ. ಆಕೆಗೆ ಯಾವುದೆ ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅರ್ಹತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲಿಂಗಾಯತ ವಿಧವೆಗೆ ಅಂತಹ ಸ್ಥಾನಪಲ್ಲಟವಿಲ್ಲ. ಮದುವೆ, ಪೂಜೆ, ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಭಾಗವಹಿಸಬಲ್ಲಳು. ಮದುವೆಯ ಸಂಕೇತಗಳಾದ ತಾಳಿ ಮತ್ತು ಕುಂಕುಮ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಆಕೆಗೆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನೇ ಲಿಂಗಾಯತರ ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಜಾತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಅಳತೆಗೋಲಿನಿಂದ ಅಳೆದುನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.[೨೧] ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹಳ್ಳಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಲಿಂಗಾಯತರು ಹರಿಜನ ಜಾತಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನುಳಿದ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಶಪೂರ್ವಕ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನಿರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಊಟ, ಮದುವೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಲಿಂಗಾಯತನು ಅವರ 'ಸ್ಪರ್ಶ'ದಿಂದ ಮಾಲಿನ್ಯವುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ಪರ್ಶಾಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದ ಬಸವಣ್ಣನ ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವರು ಲಿಂಗಾಯತರು.

ಪಾವಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದೆಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಹಿಂದುಗಳು ತಳೆದಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಂಡಿತರ ವಿಚಾರ.[೨೨] ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಹಿಂದು ಧರ್ಮ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಗಂಗಾನದಿ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವೂ, ಪೂಜನೀಯವೂ ಆಗಿದೆ. ದೂರದ ಗಂಗಾನದಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಹಿಂದುಗಳು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯನ್ನು 'ದಕ್ಷಿಣ ಗಂಗೆ'ಯೆಂದು ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಕರ್ಮದ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರೆನ್ನುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಂಡಿತರ ವಿಚಾರಸರಣಿಯಾಗಿದೆ. ಮಾರ್ಗ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಇಂತಹ ನದಿಗಳು, ದೇವರು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಮೈಲಿಗೆ, ಮಡಿ ನಂಬುಗೆಗಳು ಭಾರತ ದೇಶದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಹರಹಿ, ದೇಶಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಮುದ್ರೆಯನೊತ್ತಿ, ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಪ್ರಸಾರ (Spread)ವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಅವರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ. ಲಿಂಗಾಯತ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತ ಅಬೆದುಬಾಯಿ 'ಲಿಂಗಾಯತರಿಗೆ ನದಿಯೆ ಇಲ್ಲ' ವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.[೨೩]

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೈಲಿಗೆ-ಮಡಿ-ನಂಬುಗೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮ-ಧರ್ಮಗಳಂತಹ ಭಾವಗಳ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಜಾತಿಬದ್ಧವಾದ ಸಮಾಜ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕುಟುಂಬ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರಬಲವಾದ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಲಿಂಗಾಯತರು ಅದರ ಕೆಲವು ಅಮುಖ್ಯವಾದ

Downloaded from: **www.lingayatreligion.com**

ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತರು

ಸಾತವಾಹನರ ಆಳ್ವಿಕೆ (೧-೩ನೆಯ ಶತಮಾನ)ಯಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಹೈದರ ಆಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನವರೆಗೂ (೧೭೬೧-೧೭೯೯) ಕನ್ನಡನಾಡನ್ನು ಆಳಿದ ಎಲ್ಲ ರಾಜಮನೆತನಗಳು ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ, ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಸಾತವಾಹನರು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮಕ್ಕೆ, ಕದಂಬರು ಮತ್ತು ಗಂಗರು (೪-೬ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಜೈನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬನವಾಸಿಯ ಕದಂಬರು, ಬಾದಾಮಿಯ ಚಾಲುಕ್ಯರು (೬-೮ನೆಯ ಶತಮಾನ), ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯರು (೧೦-೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನ) ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ ಕುಟುಂಬಗಳು (೧೪-೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನ ಅರಸರು (೧೭-೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅರಮನೆಯ ನೆರವನ್ನೆ ಕಾಣದ ಲಿಂಗಾಯತರು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ರಜಮನೆತನಗಳ ಹಿಂಸೆಗೆ ಈಡಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಲುಚರಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕೊನೆಯ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಬಿಜ್ಜಳನಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೬೬ನೆಯ ಇಸವಿಯ ಸುಮಾರು ಬಸವಣ್ಣನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಕೊಲೆಯಾದುದನ್ನು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.[೨೪] ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಳಿದ ಮೈಸೂರಿನ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯರು (೧೬೭೨-೧೭೦೪) ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಮತಾವಲಂಬಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ದ್ವೇಷಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನೆಂದೂ, ಆತನಿಂದ ೪೦೦ ಜಂಗಮರ ಕೊಲೆ ಮತ್ತು ೨೦೦ಲಿಂಗಾಯತ ಮಠಗಳು ನೆಲಸಮವಾದವೆಂಬ ಬಗೆಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.[೨೫] ಲಿಂಗಾಯತರಾಗಿದ್ದ ಕೆಳದಿಯ ನಾಯಕರು, ಪಾಳೆಗಾರರು (೧೫೦೦-೧೭೬೩) - ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಪವಾದಕ್ಕೆಂಬಂತೆ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪೋಷಣೆಗೆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಿತು.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುಗದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಅನಂತರವೂ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ, ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ರಾಜಮನೆತನಗಳನ್ನು ಓಲಯಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅವರಿಂದ ದ್ರವ್ಯದ ನೆರವು ಹಾಗೂ ಪೋಷಣೆ ಒದಗಿ ಬಂದವು. ಆದರೆ ರಾಜಮನೆತನದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆಂದು ಉದಯವಾದ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಹಕಾರ

ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸಾರಕರಾದ ಜಂಗಮರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗುರುಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು.

ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಾನು 'ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಲಾತಂತ್ರ' (religious technology) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅರಾಜಕೀಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ರಾಜಕೀಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾವವ್ಯವಸ್ಥಾವಾದವಾಗಲಿ (Idelogy) ಅಥವಾ ಆ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಲಿ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅರಾಜಕತಾವಾದವನ್ನು ಅವರೆಂದಿಗೂ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿಲ್ಲ, ಸಾಮೂಹಿತ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದ ಗಾಂಧಿಯಂತೆ, ಜನಪದಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತವಾದ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಸಂಸ್ಥೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಅವರು ತಮ್ಮ ಒಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತ್ಯಾತೀತವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನೂ, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಬಸವಣ್ಣನು ಕೂಡ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯದ ಗಣ್ಯವಾದವನ್ನು, ಅದರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹೊಸದೊಂದು ನೈತಿಕ ಸಮುದಾಯವನ್ನೂ ಜನಪದ ಸಮುದಾಯ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಿಧ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಅವನಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತವಾದ ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಮುದಾಯ ಈಗಲೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಕ್ಕಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪುನಶ್ಚೇತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೆ ಗಾಂಧಿಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೋರಾಟ ಕರ್ನಾಟಕದ ಲಿಂಗಾಯತರ ವಿಶೇಷ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.

ನೂತನ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವವರೆಗೂ (೧೯೫೬) ಲಿಂಗಾಯತರು ಭೌಗೋಲಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಂಬೈ, ಆಂಧ್ರ, ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸಮುದಾಯವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯ ವಿಚ್ಛಿನ್ನತೆಯಿಂದ ದುರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೂ, ಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಏಕೀಕೃತ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ನಿರ್ಮಾಣವಾದಂದು, ರಾಜಕೀಯದ ಬುನಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗಾಯತರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅವಕಾಶ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು

ಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣದ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಟನೆಯೊಂದಿಗೆ ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿ ಬರೆಯುವವರಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದ ಮೈಸೂರಿನ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಆ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತ 'ಒಂದೇ ರಾಜ್ಯದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಬಂದ ಲಿಂಗಾಯತರು ಪ್ರಬಲ ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವರೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳು ಹೆದರಿದವು' ಎಂದು ಹೇಳಿದುದುಂಟು. ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಮುದಾಯ ಪ್ರಜಾಪೀಡಿತವಾಗಬಹುದು.[೨೬] ಆ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಸತ್ಯವೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಲಿಂಗಾಯತರಿಗೆ ತಮ್ಮದೆ ಆದ ಲಿಂಗಾಯತ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆಯ ಉದ್ದಿಶ್ಯವೆ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಭಾರತ ಗಣತಂತ್ರದ ಘಟನಾತ್ಮಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಂದು, ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಪಾತ್ರವನ್ನಾಡುವುದೆ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹೇಳಿಕೆ ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತದೆ. ಸಂಖ್ಯಾಬಲಕ್ಕೂ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತಿಗೂ ಹೆಸರಾದವರು ಲಿಂಗಾಯತರೆ ಇರಲಿ, ಯಾರೇ ಇರಲಿ, ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಸಾಧನೋಪಾಯಗಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆಯುಳ್ಳವನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರನೆಂದೇ ನನ್ನ ದೃಢ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಏಕೀಕೃತ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ೧೯೭೩ನೆಯ ಇಸವಿಯ ನವೆಂಬರ್ ಒಂದನೆಯ ತಾರೀಖಿನಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವೆಂಬ ನೂತನ ನಾಮಕರಣವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಆ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಕೆ. ಹನುಮಂತಯ್ಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಾದ ಸಿದ್ಧವನಹಳ್ಳಿ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಲಿಂಗಾಯತರ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೂ ಆಗಿದ್ದರೆನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿ. ಬಹುಸ್ತರ (Multi-layer)ಗಳ್ಳನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಸಮುದಾಯದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರಾಗಿರುವ ಲಿಂಗಾಯತ, ಒಕ್ಕಲಿಗ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಕ್ರಿಸ್ತಿಯನ್, ಹರಿಜನರೇ ಮುಂತಾದ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕರಿಂದ ತುಂಬಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ಸಮುದಾಯದ ನಿರಂಕುಶ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪ್ರಬಲ ಸಮುದಾಯವಾದಕ್ಕೆ ತೀವ್ರವಾದ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವೊಂದು ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಆವಕಾಶವೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾಶಕ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

Downloaded from: **www.lingayatreligion.com**

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತರು ಸಂಖ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದರೂ ಉಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಅವರು ಬಾಹಿರರಾದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಅವರಿಗೆ ಬರಲಾರದು. ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಮಿತಿಯು ಅಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ತನ್ನ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರೂ ಕೆಲವರು ಪ್ರಬಲ ಜಾತಿವಾದದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತರ ಬಗೆಗೆ ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಸಂಗತವಾಗಿದೆ. ೧೯೫೬ ನವೆಂಬರ್ ಒಂದನೆಯ ತಾರೀಖಿನಿಂದ ೧೯೭೨ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೈಸೂರು ರಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಲಿಂಗಾಯತರೆ ಆಗಿದ್ದರೆನ್ನುವುದನ್ನು ಪ್ರಬಲ ಜಾತಿವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಗಳು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಅವರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಲಿಂಗಾಯುತರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಲಿಂಗಾಯತರೇತರ ಸಹಕಾರ ಒಪ್ಪಂದಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಆ ಕಾಲದ ಲಿಂಗಾಯತ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ, ಜತ್ತಿ ಮತ್ತು ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದುವು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಗಳ ಹಿತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಕ್ಷೀಯವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡುಬಂದರೆನ್ನುವ ಆಪಾದನೆಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ, ಇದುವರೆಗೂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದ ಆಧಾರಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನವೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಧಾರರಹಿತವಾದ ಆಪಾದನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯೆಂದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆಯ ಅನಂತರ ಬಂದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೇವರಾಜ ಅರಸು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕರಿಗೆ ಜಾತಿಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತರನ್ನು ಪೀಡನೆಗೆ ಈಡು ಮಾಡಿದೆಯೆಂಬ ಆಪಾದನೆಯನ್ನು ಲಿಂಗಾಯತರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಈ ಅಭ್ಯಾಸದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನವನ್ನೇರಿದ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎರಡನೆಯ ಮಹತ್ವದ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನವಾದ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಜತ್ತಿಯವರ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಪ್ರಬಲ ಜಾತಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತಿದೆ. ಆ ಅಂತಸ್ತುಗಳನ್ನೇರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಜಾತಿ ಬೆಂಬಲವಾಗಲಿಲ್ಲ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯೆ ನೆರವಾಯಿತು.

ಭಾರತದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಕುಲಸಂಬಂಧಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವನಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಾಗೂ ತಾತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಮನೋಭಾವನೆಯ ಅಗತ್ಯ ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಇಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ರಾಜಕಾರಣದ ವಿಮರ್ಶಕರು ಯುರೋಪು, ಉತ್ತರ ಅಮೆರಿಕೆಯ, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯದ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಬಲ್ಲವರೆಂದು ನಟಿಸುತ್ತ, ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಆದರ್ಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಲೌಕಿಕವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಕುಲಬಳ್ಳಿಗಳ ಕೈವಾಡಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವರ ನಂಬುಗೆ. ನಿಜ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಅಮೆರಿಕೆಯ ರಾಜಕಾರಣವು, ಯೆಹೂದಿಗಳು, ಕ್ಯಾಥೋಲಿಕ್‌ರು ಆ್ಯಂಗ್ಲೊ - ಸ್ಯಾಕ್ಸನ್ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಿಳಿಯ ಪ್ರೊಟೆಸ್ಟಂಟರ ಸಂಘರ್ಷಣೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಕ್ಯಾನಾಡಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ, ಕುಲ, ಧರ್ಮಗಳ ಕೈವಾಡ ಆ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಯೂರೋಪಿನ ಹಾಲೆಂಡ್, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಮತ್ತು ಇಟಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತಧರ್ಮಗಳು ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜಕಾರಣದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗುವ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಂತೂ ವೇಲ್ಸ ಮತ್ತು ಸ್ಕಾಟಲಂಡಿನ ಮತಧರ್ಮಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ. ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ಹೆಸರಾದ ಆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಕಾಲದಿಂದ ಹೆಸರಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕುಟುಂಬ, ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಜನಾಂಗಗಳು ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಡೆಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿವೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಗೆಂದು ಕ್ಯಾನಡಾ ದೇಶದ ಕುಲನೀತಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕುಟುಂಬ, ಮದುವೆ, ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಕುಲಸಂಬಂಧಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಂಬ ಸಂಚಲನಕ್ಕೆ (vertical mobility) ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಕೆನೇಡಿಯನ್ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಿ ಪೋರ್ಟರ್ ಅಂಕೆ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಆಧಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.[೨೨] ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ರಾಜಕೀಯ ನವ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ನಮಗೆ ಅದು ಭಾರತದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಗೆ ಸೇರಿದ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಅಂಗವಾಗಿ ಸಹಜವೆಂಬಂತೆ ಬೆಳೆದುಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗಾಯತರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಾದವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ವಿಮರ್ಶಕನು ಆ ಮಾತನ್ನು ತನ್ನ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಮರೆತಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಲಿಂಗಾಯತರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಾದವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ವಿಮರ್ಶಕರ ಆಪಾದನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲು ಸಮಕಾಲೀನ ಲಿಂಗಾಯತರು ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಾಹಿಗಳಾಗಿ

ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಂತ ಇಷ್ಟದಿಂದಲೂ, ಸಹಕಾರದಿಂದಲೂ ಅವರು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಲಿಂಗಾಯತರೇತರಲ್ಲಿಯ ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ; ಅವರ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಇತರರ ಬಗೆಗೆ ಲಿಂಗಾಯತರಲ್ಲಿರುವ ಕಳಕಳಿ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಠೆಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡನುಡಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗೆಗೆ ಅವರ ಸಂತತ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಾಡುನುಡಿಯ ಪ್ರಗತಿಯ ಚಿಂತನೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಧರ್ಮದ ಸೊತ್ತಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಮ್ಮದೆಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರು ಲಿಂಗಾಯತರು. ಇತರರ ಬಗೆಗೆ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಔದಾರ್ಯ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಾಹಕವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದರೂ ಆ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಲಿಂಗಾಯತರು ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಲಿಂಗಾಯತರ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗೌರವವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನವ್ಯತೆಗೆ ಸಾಧಕರಾಗಿರುವ ಲಿಂಗಾಯತರು ತಮ್ಮ ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ದೇಶಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸರಣಿಯನ್ನು ಹಿತಮಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರಸಿ ಅದನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಗೆ ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಂತೆ, ಧಾರವಾಡ, ಸಿರಿಗೆರೆ, ಸಿದ್ಧಗಂಗಾ ಮೈಸೂರಿನ ಲಿಂಗಾಯತ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಅವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಲಿಂಗಾಯತರ ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಅವರಿಗೆ ಹೊಸ ಕಾಲದ ಬದುಕಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು, ಆಹ್ವಾನಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ (೧೯೦೯) ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಶಿವಯೋಗ ಮಂದಿರವೆಂಬುದು ವಟುಗಳನ್ನು ತರಬೇತಿಗೊಳಿಸುವ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಿನ ವಟುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಕ್ರಮವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಾದಿಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣದ ದೃಷ್ಟಾಂತ; ವಸ್ತುಗತವಾಗಿ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಅದು ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನವ್ಯತೆಯ ಪ್ರಯತ್ನದ ನಿದರ್ಶನ.

ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಇತರರು ಮತೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣಬಹುದೆಂಬ ಸಂಶಯವು ಲಿಂಗಾಯತರನ್ನು ಈ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದಲೆ ಕಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದೆ.

Downloaded from: **www.lingayatreligion.com**

ಒಂದು ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಆರಂಭಿತವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು, ಇತರ ಸಮುದಾಯುಗಳೊಂದಿಗಿದ್ದ ಅಂತರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಐಕ್ಯಕ್ಕೆ ಆತಂಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿವೆಯೆನ್ನುವ ಆಪಾದನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತ ೧೯೦೪ರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಪ್ರಥಮ ಲಿಂಗಾಯತ ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಲಿಂಗರಾಜ ಸಿರಸಂಗಿ ಹೇಳಿದ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತುಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

"ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ತನ್ನ ಪ್ರಗತಿಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಗತಿಗೆ ದಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ... ಅಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥ ಹಾಗೂ ಪಕ್ಷೀಯತೆ ನಡೆಯದಿರಲಿ... ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ದೇಶದ ಐಕ್ಯವನ್ನೇ ಪೋಷಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದನ್ನೇ ಪ್ರಥಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಗು ತಿಳಿಯಬೇಕು... ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಧರ್ಮಗಳ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಈ ಉದ್ದಿಶ್ಯವನ್ನು ಮರೆಯದಿರಲಿ"[೨೮]

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬೇಕಾದ ಮಾತು ಅದು; ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಲಿಂಗಾಯತನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಬಹುದಾದ ಆದರ್ಶ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೂ, ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತ ಬಂದ ಲಿಂಗಾಯತರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅವರ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಹೇರಳವಾದ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೋರಾಟ ಬಸವಣ್ಣನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಆ ಹೋರಾಟ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆಂದು ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಾದರಿಯನ್ನು ನೀಡಿತು. ಕಿತ್ತೂರಿನ ಚೆನ್ನಮ್ಮ, ಬಿದನೂರಿನ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕರು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಜನಪದ ನಾಯಕ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಅದೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ದೇಹವಿತ್ತನು. ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಉದಾಹರಣೆ ಹರ್ಡೇಕರ ಮಂಜಪ್ಪ. ೧೮೭೬ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದ ಮಂಜಪ್ಪ ೧೯೨೦ ಮತ್ತು ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಚಳುವಳಿ ನೇತಾರನಾದನು. ಲಿಂಗಾಯತ, ಲಿಂಗಾಯತರೇತರು ಎಂಬ ಭೇದಭಾವವನ್ನು ಮರೆತು ಕೃತಜ್ಞತೆಯುಳ್ಳ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಜನರು ಅವನನ್ನು 'ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಗಾಂಧಿ' ಎಂದು ಕರೆದು ಮನ್ನಿಸಿದರು.

ಎಂಟು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಲಿಂಗಾಯತರು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ತಿರುಳು (content) ಹಾಗೂ ಆಕಾರ (form)ವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿವೆ. ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಗ್ರ ಪಿತೃ (main founding

father)ವಾದ ಬಸವಣ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿವೇಕವಾದದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಕೀಯತೆಯನ್ನು (individuality) ಮೆರೆಯುವ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಅಚಲ ನಂಬುಗೆಯನ್ನು ತಳೆದ ವಿಚಾರವಾದಿಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧನಿಗೂ ಕೂಡ ಮಾರ್ಗ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನದ ಆರಂಭವಾದದ್ದು ಬಸವಣ್ಣನಿಂದ. ಅದು ಅವನ ಮಹೋತ್ತರವಾದ ಕೊಡುಗೆ; ಅಪ್ಪಟ ಜನಪದ ಸಮಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೈವಾರಿಗಳಾದ ಪುರೋಹಿತರು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಅಂಧ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹಾಗೂ ಮೂಢ ನಂಬುಗೆಗಳ ಬಂಧನದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿದವನು ಬಸವಣ್ಣನೆಂದು ಪ್ರಶಂಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಟೆಸ್ಟೆಂಟ ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಚಳವಳಿ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಆಂದೋಲನದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ರಾಜ್ಯನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉದಾರವಾದವು ತಲೆದೋರಿತು. ಅಂತಹ ಉದಾರವಾದದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನು ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಹೋರಾಟದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸ್ವಕೀಯತೆಯನ್ನು, ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕ ಜನರಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವನು ಕಾರಣವಾದನು. ಸುಧಾರಣೆ ಹಾಗೂ ನವ್ಯತೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಆಂದೋಲನಗಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳತ್ತ ತಿರುಗಿದುದುಂಟು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸ ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದತ್ತ ತಿರುಗಿದ ಆಂದೋಲನಕಾರರು ಅಂಧ ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡುದೂ ಉಂಟು. ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಬಸವಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದಂದು ಅವರಿಬ್ಬರು ಪಶ್ಚಿಮೀಕರಣ (westernization) ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣದ ನಡುವಿದ್ದ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಕವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಜನಪದದ ನವೀಕರಣವೇ ಅವರು ತೋರಿದ ಪರಿಹಾರ; ನಮ್ಮ ಅನನ್ಯತೆ(identity)ಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ನಾವು ಆಧುನಿಕರಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆನ್ನುವುದೇ ಆ ಪರಿಹಾರದ ತಿರುಳಾಗಿದೆ.

■

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ವಿಲಿಯಮ್ ಮ್ಯಾಕಾರ್ಮೆಕ್, 'ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು' ಎಂಬ ಲೇಖನ ಎ.ಕೆ. ರಾಮಾನುಜಮ್ ಅವರ Speaking of Siva, ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿದೆ. ಪೆಂಗ್ವಿನ್ ಪ್ರಕಟನೆ, ಹಾರ್ಮಂಡ್ಸವರ್ಥ್, ೧೯೭೩, ಪುಟಗಳು ೧೭೫-೧೮೭.
೨. ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ವೇಬರ್, The Religion of India, ಫ್ರೀಪ್ರೆಸ್ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್, ೧೯೫೮.

Downloaded from: **www.lingayatreligion.com**

೩. ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ, 'ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ' ಭಾಗಗಳು ೧,೨,೩. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು ೧೯೬೧, ೧೯೭೩, ೧೯೭೪.

೪. ಎಂ.ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, 'ವಚನ ಧರ್ಮಸಾರ' ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೪೬; ಅ.ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯ, 'ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ'. ಎಸ್.ಎಸ್.ಎನ್. ಬುಕ್ ಡಿಪೊ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೪೩.

೫. Report of the States Re-oraganisation Committee, ಪ್ರಕರಣ ೪, ಪುಟ ೯೧. ಇನ್ನಿತರ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಓದಬೇಕಾದ ಗ್ರಂಥ : ಎಂ.ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ Caste in Modern India & Other Essays, ಏಶಿಯ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್, ಮುಂಬಯಿ ೧೯೬೨, ಪುಟಗಳು ೩೨-೩೩.

೬. ವಿವರಗಳಿಗೆ ಮುಂದಿನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ 'ಧರ್ಮ, ಶೀಲ, ನೀತಿ' ಪ್ರಕರಣ ನೋಡಿ.

೭. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾದ ವಿಚಾರಗಳಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಗೆಜೆಟಿಯರ್ ನೋಡಬಹುದು; (೧) ಬಿ.ಎನ್. ಸತ್ಯನ್, Mysore State Gazetteer, Chitradurga District, ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು ೧೯೬೭, ಪುಟಗಳು ೧೦೫-೧೦೬; (೨) ಕೆ. ಅಭಿಶಂಕರ, Gazetteer of the Karnataka State, Shimoga District, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೭೫, ಪುಟಗಳು; ೯೯-೧೦೦.

೮. ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ ದಾಸಗುಪ್ತ, History of Indian Philosophy, ಭಾಗ ೪, ಮೋತಿಲಾಲ್, ಬನಾರಸಿದಾಸ್, ಬನಾರಸ್, ೧೯೭೫, ಪುಟ ೪೫

೯. ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ ದಾಸಗುಪ್ತ ಅವರು ಬಸವಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯ ಹತ್ತಿರದ ಕಲ್ಯಾಣವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವುದು ತಪ್ಪಾಗಿದೆ. ಬಸವ ಕಲ್ಯಾಣವು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ.

೧೦. ಬಸವಣ್ಣನ ಜೀವನದ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥ ಓದಿ ; ಪಿ.ಬಿ. ದೇಸಾಯಿ, Basaveshwara and His times, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೬೮, ಬಸವಣ್ಣ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಜೀವನ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಾನು ಆಧಾರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

೧೧. ಗ.ಸ. ಹಾಲಪ್ಪ, History of the Freedom Movement in Karnataka, ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೬೪, ಭಾಗ ೨ ಪುಟಗಳು ೩೬೦-೩೭೫.

೧೨. ವಿವರಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಈ ಗ್ರಂಥ ನೋಡಿ, ಕೆ. ಈಶ್ವರನ್, Populistic Community and Modernization in India, ಇ.ಜೆ. ಬ್ರಿಲ್ ಹಾಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ್ ಪ್ರಕಟನೆ, ನವದೆಹಲಿ, ೧೯೭೭, ಪುಟಗಳು ೧-೪.

೧೩. ವಿವರಗಳಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥ ನೋಡಿ : (೧) ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ (ಸಂ) 'ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ', ಸಂಪುಟ ೩, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೭೬

Downloaded from: **www.lingayatreligion.com**

(೨) ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, 'ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ,' ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೬೬ (೬) ಈ ಮೊದಲು ಉದಾಹೃತವಾದ ದೇಸಾಯಿ ಗ್ರಂಥ.

೧೪. ಹರಿಹರ ಕವಿಯ 'ಬಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆ', (೧೨೦೦) ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯ ಸೋಮನಾಥನ 'ಬಸವಪುರಾಣ', (ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ೧೨೧೫); ಭೀಮಕವಿಯ 'ಬಸವಪುರಾಣ', (೧೩೬೦); ಲಕ್ಕಣ ದಂಡೇಶನ 'ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿ' (೧೪೪೦); ಚಾಮರಸನ 'ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ', (೧೪೪೦); ಸಿಂಗಿರಾಜನ 'ಅಮಲಬಸವ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ', (೧೫೦೦); ಶಂಕರಾರಾಧ್ಯ ಕವಿ ರಚಿತ 'ವೃಷಭೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ', (ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ೧೫೦೦); ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತನ 'ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ', (೧೬೭೭), ಪಿಡುಪರ್ತಿ ಸೋಮಕವಿಯ 'ಬಸವಪುರಾಣ', (ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ೧೭೦೦); ಕೆಳದಿಯ ಬಸವರಾಜ ವಿರಚಿತ 'ಶಿವತತ್ವ ರತ್ನಾಕರ', (ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ೧೭೦೭); ಚೆನ್ನಪ್ಪಕವಿಯ 'ಶರಣ ಲೀಲಾಮೃತ', (೧೭೫೦); ಶಂಕರ ಕವಿಯ 'ಚೋರ ಬಸವ ಚರಿತ್ರೆ', (೧೭೬೩); ನಾಗಭೂಷಣ ರಚಿತ 'ಬಸವೇಶ ವಿಜಯ', (?); ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ 'ನಂದಿ ಆಗಮ', (ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನ); ಧರಣಿ ಪಂಡಿತನ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನ ಚರಿತೆ', (೧೬೫೦); ಚಂದ್ರಸಾಗರ ವರ್ಣಿಯ 'ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ ಪುರಾಣ', (೧೮೧೦); ಕೊನೆಯ ಎರಡು ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಜೈನ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದು, ಅವು ಬಸವಣ್ಣನನ್ನೂ, ಅವನ ಧರ್ಮವನ್ನೂ, ವಿರೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಜೈನ ಧರ್ಮವನ್ನು, ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಪ್ರಶಂಶಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮೂಡಿ ಬಂದಿವೆ. ಲಿಂಗಾಯತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿಂದಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ ಬರಹಗಳಿಗೆ ಈ ಕೊನೆಯ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಆಧಾರವಾಗಿವೆ.

೧೫. ಆರ್.ಸಿ. ಹಿರೇಮಠ(ಸಂ.) 'ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳು', ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೬೮, ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ ೯೦೧, ಪುಟಗಳು ೩೬೯-೩೭೦. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇದೇ ಗ್ರಂಥದಿಂದ (ಬ.ವ.) ವಚನಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

೧೬. ಎಸ್.ಆರ್. ಗುಂಜಾಳ (ಸಂ.) 'ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಪದ ಪ್ರಯೋಗ', ಜಗನ್ಮಾತಾ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆಶ್ರಮ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೭೩. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅನುದ್ದಿಷ್ಟ ಎಣಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಎಣಿಕೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥ ತುಂಬ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ.

೧೭. ಈ ಮೊದಲು ಉದಾಹರಿಸಿದ ಮ್ಯಾಕಾರ್ಮಿಕ್ ಲೇಖನದ ಪುಟ ೧೭೭ ನೋಡಿ.

೧೮. Census of India, ೧೮೮೧, ಸಂಪುಟ ೧, ಗ್ರಂಥ ೧, ಪುಟ ೨೨೯.

೧೯. ಈ ವಿಷಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರಾದ ಎಂ.ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅವರ Religion and Society Among the coorgs of the South India. ಎಂಬ ಕೃತಿ ನೋಡಿ. ಏಶಿಯ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್, ಮುಂಬಯಿ, ೧೯೬೫, ಪುಟಗಳು ೧೧೪-೧೧೫.

೨೦. ಈ ಹಿಂದೆ ಉದಾಹೃತವಾದ ಎಂ.ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಗ್ರಂಥ ನೋಡಿ, ಪುಟ ೧೦೬.

೨೧. ಎ. ಅಯ್ಯಪ್ಪನ್, The Anthropology of the Nayadis, ಎಂಬ ಲೇಖನ ಎಂ.ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾಗಿದೆ. ಪುಟ ೨೭.

೨೨. ಅಬೆ ದುಬಾಯಿ Hindu Manners, Customs and Ceremonies, ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್, ೧೯೦೬, ಪುಟ ೧೧೭.

೨೩. ಈ ಮೊದಲು ಉದಾಹೃತವಾದ ಎಂ.ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ಗ್ರಂಥ ನೋಡಿ. ಪುಟಗಳು ೮೪, ೨೧೧-೨೧೬.

೨೪. ಈ ಮೊದಲು ಉದಾಹೃತವಾದ ಪಿ.ಬಿ. ದೇಸಾಯಿ ಗ್ರಂಥ ನೋಡಿ. ಪುಟಗಳು ೧೯೪-೧೯೭.

೨೫. ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಕರ್ನಲ್ ಮಾರ್ಕ್ ವಿಲ್ಕ್, Historical Sketches of South India, ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರದ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೩೦, ಪುಟಗಳು ೨೨೦-೨೨೧.

೨೬. ಈ ಮೊದಲು ಉದಾಹೃತವಾದ 'ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪ್ರಬಂಧಗಳ, ಪುಟ ೩೨ ನೋಡಿ.

೨೭. ಜಾನ್ ಪೋರ್ಟರ್ Vertical Mosaic, ಟೊರಾಂಟೊ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಟೊರಾಂಟೊ, ೧೯೬೯.

೨೮. ಈ ಮೊದಲು ಉದಾಹೃತವಾದ ಗ.ಸ. ಹಾಲಪ್ಪ History of the Freedom Movement in Karnataka, ಭಾಗ, ಎರಡು, ಪುಟಗಳು ೨೯-೩೦.

■

೨. ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ಉಗಮ

ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ ಆರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಇತಿಹಾಸಕಾರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅದರ ಉಗಮವನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ತಾತ್ವಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಭೌತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಧರ್ಮದ ಉಗಮವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದವರಿಗೆ ಅದೊಂದು ಸಂಸಾರಬಂಧನದಿಂದ ಆತ್ಮನ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಮಾಡಲೆಂದು ಬಂದ ಧರ್ಮ (salvation religion)ವಾಗಿ ಕಂಡರೆ[೧] ತಾತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಅದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಧರ್ಮವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.[೨] ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಕಾರಣವಾಗಿರದೆ ವರ್ಗಕಲಹದಿಂದುಟಾಗಿದ್ದ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ತುಡಿತಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದು ಇನ್ನು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.[೩]

ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯೆಂದರೆ, ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ ಉದಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಅಂತಹ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅರಮನೆ, ಮಠ, ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಮಹಾಜನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಒಂದುಗೂಡಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಮಾಜ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದವು. ಅರಮನೆಯ ದೊರೆಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂಜಾರಿಯ ನೆರವು. ಧರ್ಮದ ನೇತಾರನಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಾರಿಗೆ ದೊರೆಯ ಬೆಂಬಲ. ದೊರೆ ಹಾಗೂ ಪೂಜಾರಿಗಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅಗ್ರಹಾರಗಳ ಆಡಳಿತ ವರ್ಗವಾಗಿದ್ದ ಮಹಾಜನರ ಸಹಕಾರ. ರಾಜನಗರಿಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯವರೆಗೂ ನಿಮ್ಮ ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ರಾಜ, ಗುರು ಮತ್ತು ಮಹಾಜನ ಈ ಮೂವರೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ದೈನಂದಿನ ನಡೆವಳಿಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ತುಡಿತಗಳನ್ನು ಮೌನದಿಂದ ಸಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗುವಂತಹ ದೈವಿಕಮೋಡಿ (spiritual magic)ಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಸ್ವಾಮಿ-ಭೃತ್ಯ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಆ ಕಾಲದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವನಿಗೆ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದ ತಾಯಿಬೇರು, ಅದರ ಉಗಮದ ಕಾರಣಗಳೂ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

Downloaded from: **www.lingayatreligion.com**